

Postbus 199
9750 AD Haren
bezoekadres
Rijksstraatweg 333
9752 CG Haren

(050) 313 59 01
info@groningerlandschap.nl
www.groningerlandschap.nl
IBAN: NL09 RABO 0162 2511 14
KVK: 41009551

Het Groninger
Landschap

Waterschap Hunze en Aa's

Postbus 195
9640 AD VEENDAM

Datum: 29 april 2021
Betreft: Ontwerp Waterbeheerprogramma 2022 - 2027
Kenmerk: 2021-234574/MG/dm

Geacht bestuur,

In het voorwoord van het ontwerp Waterbeheerprogramma geeft u aan in de aanloop met vele organisaties gesproken te hebben en waarde te hechten aan hun inbreng. Tot onze spijt moeten wij op basis van de Reactienota Voorontwerp Waterbeheerprogramma echter vaststellen dat u vrijwel niets heeft gedaan met de inbreng vanuit onze organisaties. Wij zullen onze inbreng bij het voorontwerp niet herhalen, maar verzoeken u de reacties op het Voorontwerp ook als reactie te beschouwen op het nu ter visie liggende Ontwerp Waterbeheerprogramma. In dit schrijven beperken we ons tot het belangrijkste punt: waterschap Hunze & Aa's moet veel meer werk maken van het vasthouden van water ter voorkoming van zowel verdroging van natuurgebieden als droogteschade in de landbouw en ter verbetering van de kwaliteit van stedelijk water.

Uw watervisie (hoofdstuk 2) bevat mooie woorden en intenties:

- *Ons waterbeheer is gericht op het goed laten functioneren van onze watersystemen.*
- *Een klimaatbestendig watersysteem is zodanig ingericht, ontwikkeld en onderhouden dat effecten door klimaatverandering niet voor problemen zorgen.*
- *We houden rekening met zeespiegelstijging, extremere neerslag, langdurige droogte, en meer hitte.*
- *Met 'duurzaam' richten we ons op het nemen van 'geen spijt' maatregelen, niet afwentelen in tijd en ruimte, duurzaam realiseren en onderhouden en het zoveel mogelijk natuurlijk laten functioneren van de watersystemen.*

En ook in hoofdstuk 6 komen we onder het kopje 'Conserveren van water en optimalisatie van de waterverdeling' behartenswaardige woorden tegen:

- *Ons watersysteem optimaliseren door zoveel mogelijk water te conserveren en het water zo optimaal mogelijk te verdelen over ons watersysteem, waarbij we het water zo efficiënt mogelijk benutten.*

Maar het ontbreekt helaas aan een concrete en operationele uitwerking van deze mooie woorden. Terwijl juist dáár de uitdaging ligt voor een op uitvoering gerichte organisatie als het waterschap. We hebben het dus niet over functieverandering waar andere overheden verantwoordelijk voor zijn, maar dagen u uit om binnen de huidige functieverdeling het watersysteem zo optimaal mogelijk te laten functioneren, in lijn met uw eigen watervisie. Met als topprioriteit: een zo groot mogelijke grondwatervoorraad opbouwen in de winter om daarmee de periode van neerslagtekort in de zomer zoveel mogelijk te overbruggen.

Typend zijn de eerste twee regels van het hoofdstuk over het Deltaplan Zoetwater:

's Zomers kent ons beheergebied een natuurlijk watertekort. Daarom wordt iedere zomer vanuit het IJsselmeer, via Friesland en Drenthe, water aangevoerd om aan de watervraag te kunnen voldoen.'

Daar had ook kunnen staan:

'Jaarlijks kent ons beheergebied een natuurlijk neerslagoverschot. We doen er alles aan om dit overschot zoveel mogelijk vast te houden om daarmee de droge zomers te kunnen overbruggen en minder afhankelijk te worden van aanvoer van water uit andere watersystemen.'

Ons watersysteem optimaliseren door zoveel mogelijk water te conserveren en het water zo optimaal mogelijk te verdelen over ons watersysteem, waarbij we het water zo efficiënt mogelijk benutten.

De paragraaf over de aanpak van droogte spreekt wat ons betreft ook boekdelen. Slechts 14 regels wijdt u aan dit onderwerp (paragraaf 8.4). Als oplossingsrichting schetst u de aanvoer van water. Terwijl u als kwetsbaarheid van dit systeem de grenzen van deze aanvoer noemt. Helaas rept u in dit verband geen woord over veel meer inzet van uw waterschap op het vasthouden van water.

Het huidige watersysteem is grotendeels ingericht naar de inzichten uit de tijd van de ruilverkavelingen. Het is volledig geoptimaliseerd om water af te voeren in de winter en aan te voeren in de zomer. Het is niet ingericht op het vasthouden van water. Nu de zomers langer, droger en warmer worden, kun je je afvragen of dit watersysteem nog aansluit op de

behoefden van vandaag en morgen. Het is verre van duurzaam om de droge periodes te overbruggen door het oppompen van grondwater voor beregening of aanvoer van oppervlaktewater uit andere systemen.

De natuur heeft ernstig te lijden onder de verdroging. Dat geldt niet alleen voor 'natte natuurgebieden' als hoogvenen, vochtige heides, schraallanden en broekbossen, maar ook voor steeds vaker droogvallende beekstelsels – met vissterfte als gevolg – en de algehele vitaliteit van bomen. Maar ook de landbouw krijgt steeds meer last van droogteschade, zeker in het Drentsche Aa-gebied waar wateraanvoer niet mogelijk is. Wij zijn van mening dat de focus te veel ligt op voorkoming van natschade. Wat ons betreft wordt het daarom tijd om een nieuw optimum te zoeken in het voorkomen van nat- én droogteschade. Wij denken dat de belangen van natuur en landbouw hier veel meer gelijk oplopen dan menigeen nu denkt.

Er zijn tal van maatregelen om – rekening houdend met de toegekende functie – meer water vast te houden in het systeem. In paragraaf 6.2 noemt u zelf al het in het voorjaar zoveel mogelijk met gebiedseigen water het peil opzetten. Aanvullend noemen wij:

- Instellen van een hoger winterpeil.
- Accepteren van tijdelijke overschrijding winterpeilen (water niet direct afvoeren maar de tijd geven om te infiltreren).
- Eerder in het voorjaar omschakelen van winter- naar zomerpeil.
- Kleinere peilvakken (reliëf-volgend).
- Dynamisch of natuurlijk peilbeheer.

Het hoeft niet om grote peilverschillen te gaan. Als je in het gehele beheergebied van Hunze & Aa's het winterpeil bijvoorbeeld met 10 cm zou verhogen en daarmee de grondwaterstand, houd je ca. 20 miljoen m³ extra grondwater vast. Dat is een slok op een borrel, ook in verhouding tot de jaarlijkse aanvoer van IJsselmeerwater.

Wij doen een beroep op u om bovengenoemde insteek, een concretisering en operationalisering van uw watervisie, een plek te geven in het Waterbeheerprogramma 2022-2027. De problematiek is te urgent om hier niet mee op korte termijn aan de slag te gaan. Ook omdat er steeds meer signalen komen dat de beschikbaarheid van IJsselmeerwater niet onbeperkt is en we hier op afzienbare termijn mee te maken gaan krijgen.

Concreet vragen wij u om in de eerste drie jaar van de looptijd van het Waterbeheerprogramma 2022-2027 (dus 2022-2024) pilots uit te voeren waar geëxperimenteerd gaat worden met maatregelen gericht op het verdergaand vasthouden van water zoals hierboven genoemd. De pilots zouden een goede weerspiegeling moeten zijn van de variatie binnen uw waterbeheergebied. De onderzoeksvraag is tweeledig: (1) welke bijdrage levert de pilot aan het functioneren van het watersysteem als geheel en (2) wat zijn de lokale effecten op landbouw en natuur. Per pilot zou een begeleidingsgroep ingesteld moeten worden waarbij zowel natuur- als landbouworganisaties vertegenwoordigd zijn op basis van lokale deskundigheid. Het opzetten, begeleiden en evalueren van de pilots zou in handen gelegd kunnen worden van Deltares of een vergelijkbare instelling.

Na drie jaar worden de pilots geëvalueerd. Op basis van deze evaluatie neemt het waterschap een besluit over eventuele aanpassing van het peilbeheer en/of de inrichting van het watersysteem in de periode 2025-2027.

Zoals eerder vermeld verwijzen wij u voor wat betreft onze overige opmerkingen op het Ontwerp Waterbeheerprogramma naar onze reacties op het Voorontwerp Waterbeheerprogramma.

Met vriendelijke groet,
Het Groninger Landschap

Marco Glastra
Directeur

Mede namens:

Sonja van der Meer	Het Drentse Landschap
Rieks van der Wal	Staatsbosbeheer
Arjen Kok	Natuurmonumenten
Reinder Hoekstra	Natuur en Milieufederatie Drenthe
Jan-Willem Lobeek	Natuur en Milieufederatie Groningen